

Johann. I. v. 9. *Erat lux illa lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, id est, omnem hominem apprehendentem Evangelium & ex eodem fidem concipientem.*

Actor. 6. v. 28. *Et ecce repletis Hierosolymam doctrina vestra, & vultis introducere super nos sanguinem hominis istius (Christi.)*

Virgil. lib. 2. Æneid. *Infandum Regina jubes renovare dolorem, id est, Dido.*

Terent. in prol. Andr. *Poëta cum primum animum ad scribendum appulit, id est, Terentius.*

Cicer. Catil. 1. *Exire ex urbe Consul hostem jubet: ubi Allegor. Synecdoch. ex urbe, id est, Roma. Consul, id est, Cicero. Hostem, id est, Catilinam, &c.*

Lucan. Lib. 10. Pharsal. *Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur.*

Hactenus de Tropis: sequuntur Figurae.

CAPUT XIV.

FIGURA

est elocutio, qua orationis habitus a recta & simplici consuetudine mutatur. *Dicitur Græce σχῆμα.*

(Definitum est *figura σχῆμα*, quod habitum, gestum & conformationem significat, a verb. ἔχω habeo. Cum enim nova forma habitus aut gestus, præter Grammaticam puritatem orationi additur, schema sive figura dicitur. Definitio est a genere & forma. Genus est *Elocutio*. Est enim orationis exornatio. *Forma* subjecto, quo a tropis differt, exprimitur. Tropus enim est in singularum vocum mutatione. *Figura* autem non in singulis dictionibus, sed in multis conjunctis, adeoque in integra Oratione consistit. Unde nihil aliud est quam multarum dictionum conformatio quædam vel habitus, qui Orationem vel sententiam totam a simplici & consueto dicendi modo in alium, qui simplex & vulgaris non est, convertit, hoc est, *ut planius dicam*, præter Grammaticam nuditatem, puritatem ac simplicitatem, ornatum sibi quendam accommodat, eoque vestitur q. & insignitur.

gnitur. Quo factum est, ut Græci eam *σχημα*, id est, gestum Orationis, Metaphora ab histrionibus sumpta vocitarint. Nihil hic *obstat*, quod figura non propria Rhetoricæ, cum & Grammatici suas figuras habeant, quarum alias dictionis sive Etymologiæ, alias Orationis sive Syntaxeos faciant. *Magna enim inter has est differentia.* Rhetoricæ sunt lumina & insignia Orationis, ut *Cicer. in Orat.* ait: Grammaticæ vero figuræ proprie Rhetoricæ non sunt, sed tantum regulæ quædam peculiare. & anomalix, quæ usitatam pronunciationem aut scribendi rationem mutant. Unde *Confectarium: Qui figuras Grammaticas in Rhetorica tradunt, contra legem καὶ ἀνότῳ delinquunt & distincta artium præcepta confundunt, heterogenea homogeneis admiscendo.*)

Figurarum est hic generalis

CANON.

✦ Utendum est Figuris 1. in loco, 2. parce.

(*Nam, ut condimenta aspergenda, non pro cibis apponenda sunt.*)

✦ 1. Hactenus de communibus Figurarum affectionibus, sequuntur species.

✦ 2. Figuræ igitur aliæ sunt *dictionis*, aliæ *sententiæ*.

(Distributio hæc figurarum in suas species desumpta est a rebus subjectis in quibus versantur, nempe in figuras Dictionis, quam *Fabius* (Lib. 9. c. 1.) τῆς λέξεως, verborum vel dictionis, vel elocutionis vel sermonis, vel Orationis & Sententiæ, quam τῆς διαβολῆς, mentis vel sensus, nominat. Et Amplificationis, quod Orationem tam verbis quam rebus ampliorem reddat. Inter has autem hoc interest. Figuræ dictionis de *emphasis & luce vocabuli* agunt: Fig. Sententiæ *Orationi motum aliquem aut gestum conciliant.* Figuræ Amplificationum *Orationem amplificant atque exaggerant.*

2. Figura dictionis tollitur, ubi verba mutaveris; sententiarum vero & amplificationum manet, quibuscunque uti verbis volueris. Disputat *Fabius* (*Ibid.*) *figuras sententiæ præcedere debere, hoc argumento: Sententiæ, quæ animo concipitur, antequam*

quam enunciatur ore, natura prior est dictione ore prolata. Ergo & figura sententiæ natura prior. H. figura dictionis præponenda. Verum trita est responsio ad antecedens negando. Figura enim λέξις agit de dictionibus quibusdam in sententiâ. Figura autem διαβολὸς de integra sententiâ, ideoque illa tanquam simplicior natura prior erit. Hæc vero tanquam composita vel minus simplex posterior.)

3. Figura dictionis est, qua elocutio figuratur dictionibus apte & jucunde inter se resonantibus.

(Definitur ita ex aurium judicio. Aures enim iudices sunt figurarum dictionis, & nihil aliud est, quam elocutionis harmonia quedam, seu suavis harmonia ac concertus, ut ait Cic. lib. de Orat. 3.)

4. Figure dictionis sunt DECEM:

1. Epizeuxis. 2. Anadiplosis. 3. Climax. 4. Anaphora. 5. Epistrophe. 6. Symploce. 7. Epanalepsis. 8. Epanodos. 9. Paronomasia. 10. Polypoton.

(Qui dichotomiarum studiosi sunt, cum Talæo (L. I. cap. 19.) sic procedere possunt. 1. Figura dictionis est vel in sonorum dimensione, vel repetitione. 2. Estque sonorum repetitionis, vel similis, vel dissimilis. 3. Similis vel continue, vel disjuncte. 4. Continue vel in eadem sententiâ, vel in diversa. 5. In eadem sententiâ, ut Epizeuxis. Quæ distinctiones adultiorum iudiciorum in figurarum dictionis distinctione dignoscenda informant: Juniores vero aut nihil aut parum juvant, nisi quod memoriam in ediscendo aggravant cum eadem opera, qua divisiones has addiscunt, singularem harum figurarum definitiones ediscere possint. Quid ergo opus est discantibus remoram objectare? Nota hic I. Quia in singulis his figuris dictionis vocum fit repetitio, communi nomine aliud nil sunt quam REPETITIO, quæ generatim a quibusdam definitur varia ejusdem vocis vel emphasis vel ornatus causa resumptio, Græcis παλιλογία. Cujus deinde modos sive species faciunt alii quatuor: I. Anaphor. 2. Epistroph. 3. Epanaleps. 4. Epizeuxin sive Anadiplos. Alii octo: I. Anaphor. 2. Epistroph. 3. Sympl. 4. Epanaleps. 5. Anadiplos. 6. Epizeux. 7. Epanodos. 8. Paræmiam. II. Octo his Repe-

Repetitionis speciebus adduntur ab iisdem aliæ: 1. Ploce seu copulatio. 2. Μεταγωγή, παραγωγή seu traductio. 3. Tautologia. 4. Asyntheton, Dialyton five Articulus. 5. Polysyntheton. 6. Homœoptoton. 7. Homœoteleuton. 8. Isocola. 9. Anzitheta. 10. Antanaclasis. 11. Hypallage. 12 Ellipsis. 13. Reticentia five Aposiopesis. E quibus tamen Tautologia, cum eadem vox sine singulari emphasi iteratur (ut: erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possunt) nequaquam figura, sed vitium ut plurimum in Oratione est, ideoque velut morbidum membrum e corpore figurarum amputanda & e civitate Rhetoricæ proscribenda. Pleraque Grammaticæ figuræ sunt, quæ aut iisdem subjicienda, aut enumeratis Repetitionis speciebus sive figuris dictionis (si unam Aposiopesin excipias, quæ ad Figuras sententiæ pertinet) subjici possunt: id quod & Aristotelici ipsimet fatentur. Figurarum enim ordinem 1. quem dictionis sive λέξεως nominant, iterum in duos ordines subdistingunt, nempe in Grammaticum & Rhetoricum. Sub Grammaticum referunt figuras, quæ in Grammatica sola traduntur. Quales sunt 1. Figura dictionis Orthographiam & Prosodiam concernentes: Prosthesis, Aphæresis, Epenthesis, Syncope, Paragoge, Apocope. 2. Constructionis sive Syntaxeos; Synthesis, Syllepsis, Zeugma, Prolepsis. Sub Rhetoricum ordinem referunt figuras, de quibus in Rhetoricis præcipitur, sed tamen etiam ad Grammaticam pertinent. Qualis repetitio & seqq. modo enumerata. Hypallage est, quoties Oratio ordine rerum inverso effertur, ut Æneid. 3. Date classibus Austros, id est, classes Austris. Cicer. (in Orat. pro Marcell.) non vidimus in urbe gladium vagina vacuum, id est, vaginam gladio vacuum. Æneid. 6. Ibant obscuro sola sub nocte per umbras, id est, soli sub obscura nocte. Æneid. 8. Tacitis incumbere remis, id est, taciti. Verum vel generaliter Hypallage pro Enallage ponitur, teste D. Chytræo Rhetor. fol. 456. Item Metonymiam Rhetores Hypallagen vocare probat auctoritate Cicer. in Orat. perf. Vid. Rhetor. fol. 308. Reliqua quomodo figuris commode subjiciantur, speciatim in seqq. demonstrabitur.)

est, cum idem
sententia. Lat
(Epiræus ab
men habet, quæ
quia idem locum ad
subiicitur. Cicero
na. Geminatur
cap. 3; vel 1. amp
de. Misam. Et. ad
firmat; vel 2. mi
vandi, idque per
da, mendæ, reman
specta. Ubi Ironi
deridentium. Col.
verit. Et. Ubi
nemissam cum em
1. Modicus
quando repeti
pio natus mil
Carthagini
seslam, oppug
cer. de arusp.
Sic Titus Ann
A. J. 100. Hyper
tendum natus esse
publica. Id. pro
denior, humanior
2. Aliquan
tes, plorantes
sit, erupit. c
3. Aliqua
sis, Mysis, T
VIRGIL. Eccl